

Componist tegen de verdrukking in

Componisten van muziek voor tv-series, games, documentaires, jingles en reclames klagen dat ze steeds verder in de verdrukking komen. Ze krijgen minder betaald, terwijl er meer geld dan ooit omgaat in de muziekindustrie. Elk jaar keert Buma/Stemra zo'n €150 mln aan royalty's uit. Daarvan zou wettelijk minstens tweederde naar de componisten moeten gaan, maar in de praktijk verdienen productiehuizen en televisieomroepen er meer aan.

→ **PAGINA 10**

Richard Smit is redacteur van Het Financieele Dagblad

DIENSTEN

Componist tegen de verdrukking in

Componisten van muziek voor tv-series, games, documentaires, jingles en reclames klagen dat ze steeds minder betaald krijgen. Ze proberen de macht te breken van de grote productiehuzen en omroepen, die van auteursrechten af willen. 'Er zit meer geld in de muziekindustrie dan ooit, maar het komt vaak bij de verkeerde partijen terecht.'

In het kort

- Elk jaar keert Buma/Stemra zo'n €150 mln aan royalty's uit, maar componisten verdienen minder aan hun eigen werk dan productiehuzen en televisieomroepen.
- Componisten durven nauwelijks tegen oneerlijke voorwaarden op te treden.
- Commerciële tv-bedrijven lijken een rechtenvrije bibliotheek op te bouwen. Muziekbureaus stellen dat zij succesvol zijn in het binnenhalen van opdrachten, die anders naar het buitenland zouden gaan.

Ik ga geen namen noemen, maar ik hoor echt van misstanden. Iemand die de muziek maakt van een groot tv-programma en maar 20% van de rechten overhoudt. Dat is gewoon diefstal.'

Henk Pool, die muziek schrijft voor artiesten, televisieproducties en reclames, is een van de weinige muzikanten die openlijk durft te zeggen dat de beroepsgroep zich bestolen voelt. De meeste van zijn collega's kijken wel uit. Dan worden ze niet meer gebeld voor opdrachten en hebben ze geen werk meer. Dat is zakelijke zelfmoord.

Intussen klagen componisten van muziek voor tv-series, games, documentaires, jingles en reclames wel dat ze steeds verder in de verdrukking komen. Ze krijgen minder betaald, terwijl er meer geld dan ooit omgaat in de muziekindustrie. Elk jaar keert Buma/Stemra zo'n €150 mln aan royalty's uit. Daarvan zou wettelijk minstens twee derde naar de componisten moeten gaan, maar in de praktijk verdienen productiehuizen en televisieomroepen meer aan hun werk dan zijzelf.

EIGEN MUZIEKUITGEVERIJ
Daarvoor wordt een goedgeulde trukendoos opengetrokken. Eerst beknipten opdracht-

gevers op de productievergoeding voor muziek voor een tv-programma, zegt componist Hans Everling, die tijdelijk voorzitter is van componistenvereniging BCMM. Ze vonden dat de auteursrechtenvergoeding van Buma/Stemra dat wel compenseerde.

Daarna kwam bijna elke omroep met een eigen muziekuitgeverij, waar componisten hun muziek moeten onderbrengen. Die uitgeverij strijkt daardoor een derde van de auteursrechten op. Vervolgens eisen uitgevers in contracten ook nog dat componisten een deel van hun inkomsten uit auteursrechten terugbetalen, zogenoemde kickbacks. 'Dat kan oplopen tot 80% of 90%. Die gevallen zijn bekend.'

Het kwam ook jarenlang voor dat directeurs van commerciële radiostations tekenden als mede-auteur — ook als ze geen noot konden lezen. De jinglepakketten kwamen op naam van de radiodirecteur — en soms zelfs van zijn vrouw. Tegenwoordig moeten componisten bij een aantal grote radiostations hun volledige auteursrecht opgeven in ruil voor een iets hogere productievergoeding.

Verschillende componisten, die daarover niet geciteerd willen worden, vrezen dat opdrachtgevers helemaal van de auteursrechten af willen. Ze zien dat commerciële tv-bedrijven zoals

Talpa en SBS de rechten afkopen en een bibliotheek lijken op te bouwen met muziekjes waaruit ze — rechtenvrij — kunnen putten. Talpa wil hierop geen commentaar geven.

Bij reclamewerk werkt het weer iets anders. Wanneer merken zoals Nike of Amstel bijvoorbeeld muziek bij een nieuwe commercial zoeken, vinden ze de rechten op bestaande muziek vaak te duur. Dan kloppen ze aan bij grote muziekproductiebedrijven om iets te laten maken. In Nederland zijn dat Massive Music, Sizzer en AMP. Voor de grote opdrachten kunnen de componisten eigenlijk niet om deze bedrijven heen.

Componisten die meedingen naar zo'n opdracht krijgen daarvoor een paar honderd of een paar duizend euro, maar opdrachtgevers eisen in veel gevallen wel dat ze hun muziekrechten opgeven. Dus elke keer dat hun deuntje op televisie, radio of internet voorbij komt, strijkt de uitgever alles op en krijgt de muzikant niets. Ook komt het voor dat de eigenaar van een muziekproductiebedrijf meeteekent als medeauteur.

'Ik zal niet zeggen dat de bescherming van de componist een wassen neus is, maar er wordt volop gezocht naar mazen in de wet', zegt componist Hans Everling. Daar wil hij wel bij aantekenen dat dit soort constructies in sommige gevallen wel te verdedigen zijn. 'Ik begrijp dat dit businessmodel is ontstaan. Doordat we een internationaal succesvolle muziekindustrie hebben in Nederland, komen hier ook opdrachten naartoe.'

'WIJ ZORGEN VOOR OPDRACHTEN'

Dat vindt ook Hans Brouwer, oprichter van MassiveMusic. 'Als de grote muziekbureaus in Nederland niet zo succesvol zouden zijn, zouden er honderden Nederlandse opdrachten naar buitenlandse bureaus zijn gegaan.'

Elke componist is vrij om voor elke opdrachtgever, zonder afdracht van welk recht dan ook, opdrachten aan te nemen. Maar het is in de re-

clamewereld lastig opdrachten binnen te halen. Het is veel makkelijker om te werken voor bureaus als MassiveMusic, Sizzer of AMP.'

De keerzijde is volgens hem dat er dan wel rechten moeten worden 'weggetekend', omdat deze bureaus inhoudelijk betrokken zijn bij de totstandkoming van de muziek en daarvan hun verkoopafdelingen betalen om opdrachten binnen te halen. 'Eigenlijk is het voor Nederlandse reclamecomponisten dus een voordeel dat, als ze zelf geen opdrachten binnen kunnen halen, ze kunnen werken voor de beste campagnes door het succes van vooral MassiveMusic.'

Sander van Maarschalkwerd van Sizzer betoogt ook dat een soundtrack niet alleen het werk is van een componist. 'Ver voordat een componist daadwerkelijk bij een project betrokken is, is Sizzer al door een traject gegaan van concepting, creatieve brainstormen en research. Tijdens het maakproces sturen we constant bij en produceren we. Daarom ontvangen we in de meeste gevallen een deel van de rechten.'

POGINGEN OM TE VERBETEREN

Erwin Angad-Gaur, de voorzitter van de beroepsorganisatie van muzikanten VCTN, komt vaak 'onredelijke' voorwaarden tegen. 'Die voorwaarden zijn vernietigbaar, alleen gebeurt dat bijna niet. Er heerst een enorme angst', zegt hij. Muzikanten zijn bang dat ze geen werk meer krijgen. 'Bijna niemand durft zijn recht te halen.'

Een poging om verbeteringen af te dwingen met een vernieuwd auteurscontractenrecht heeft weinig opgeleverd, zo hebben de vakbonden en brancheorganisaties geconstateerd. Ook een klacht van componistenvereniging BCMM tegen de publieke omroep (NPO) en uitgeverij Crossmex vanwege gedwongen uitgeefcontracten en terugbetaling van auteursgelden aan opdrachtgevers en uitgevers, haalde niets uit. Mededingingsautoriteit NMa schoof die klacht terzijde omdat de consument daar geen last van had.

'Nederlandse componisten kunnen nu toch voor de beste campagnes werken'

Hans Brouwer, oprichter MassiveMusic

De afgelopen maanden zijn er gelukkig wel onderhandelingen geweest tussen muziekuitgevers en auteurs, zegt Hans Everling, voorzitter van componistenvereniging BCMM. Daarbij zijn uitgevers akkoord gegaan met een gedragscode, waarin onder meer staat dat ze niet meer werken aan kickbackregelingen. Alleen geldt dat niet voor alle uitgevers. Voor Crossmex bijvoorbeeld niet.

BELANGEN BEHARTIGEN

De beroepsgroep zelf doet ook pogingen om de eigen positie te verbeteren. Inmiddels 150 muzikanten hebben zich aangesloten bij een nieuwe muziekproducent, die meer betaalt. Dat is het Amsterdamse We Are MAD, opgericht door componisten. 'De rechten blijven bij de componist en daardoor houdt een componist meer aan een opdracht over', zegt woordvoerder Niels van der Horst. 'Dat kan wel tien keer zoveel zijn.'

Een concurrent als MassiveMusic besteedt maximaal 20% van het budget aan het creëren van de muziek voor een opdracht, zegt medeoprichter en componist Danny de Graan, iets wat MassiveMusic overigens bestrijdt.

'We Are MAD besteedt daar tot maximaal 50% aan. Wij kiezen er dus voor componisten duidelijk meer te betalen voor een opdracht en minder aan onszelf.'

Het zijn misschien allemaal speldenprikken, maar al die speldenprikken zijn wel goed, meent Henk Pool. Het begint bij bewustwording. 'Langzamerhand komt er besef dat we zo niet door kunnen blijven werken', zegt Pool. 'Er zit meer geld in de muziekindustrie dan ooit, maar het komt vaak bij de verkeerde partijen terecht.'

Dat hebben muzikanten volgens hem aan zichzelf te wijten. 'Wij zitten het liefst in ons hok, muziek te maken. Niemand gaat naar vergaderingen van Buma/Stemra om onze belangen te behartigen. We hebben ons de kaas van het brood laten eten.'

FOTO: ISTOCK